

Red: Ingvar Svensson

Socialchefsföreningens studiedagar i Kalmar: Social idébank

Studiedagarna inleddes av föreningens ordförande Bengt Hedlén, som hävdade "att de senaste årens idé- och måldebatt varit en absolut grundförutsättning för den mera konkreta omprövning av socialvården som nu sker. Det har varit tvingande nödvändigt att efterlysa en annan grundsyn på uppkomsten och behandlingen av sociala problem och därvid peka på orimligheterna i den nuvarande sociallagstiftningen (...). Socialministern har genom sitt 10-punktsprogram med önskad tydlighet dokumenterat att han tagit intryck av debatten och det är vår förenings innerliga förhoppning att socialutredningen, som aviserat sitt principbetänkande till årsskiftet, inte skall förfuska de bärande tankegångar beträffande den nya socialvård som socialministern entydigt givit uttryck för."

Hedlén fortsatte med att beröra hur föreningen tidigt varnade för följderna av bl.a. en accelererad strukturrationalisering. "Tyvärr har våra farhågor bekräftats. Utslagning, segregation, arbetslöshet och sociala störningar i en utsträckning som inger oro. (...) Den bästa social-

försäkringen är inte understöd utan möjligheten till ett meningsfullt förvärvsarbete."

Inte socialchefsföreningens uppgift att finna de långsiktiga lösningarna

Beträffande föreningens uppgifter i detta sammanhang anförde ordföranden: "Det ankommer knappast på föreningen att uttala sig om de nödvändiga mera långsiktiga lösningarna men nog skulle vi vilja framhålla vikten av en sådan samhällsekonomisk planering att de människor som beroende av konjunktursvängningarna redan nu har det bekymmersamt inte drabbas i första hand och inte hårdare än andra då restriktioner visar sig nödvändiga. (...) anledning att varna för en begynnande underkonsumtion hos betydande grupper. En underkonsumtion som på sikt kan få djupgående negativa effekter. För dem som exempelvis enbart har att lita till arbetslöshetsnämndernas kommunala kontantunderstöd är understödsnivån orimligt låg. Nuvarande understödsbelopp har varit oförändrade sedan den 1 april 1967."

Hedlén kom därefter in på situationen på bostadsmarknaden och konstaterade att många familjer är trångbodda. "Som socialarbetare skulle jag gärna se att samhället ökade sitt inflytande över bostadssektorn och gärna också pressade boendekostnaderna. Bostaden borde ingå i grundtryggheten, förmedlas av en bostadsförmedling och produceras till ett pris som vore överkomligt för alla med normal årsinkomst."

I anförandet berörde Bengt Hedlén också bristerna på kunskap om människornas arbete, hälsa, utbildning etc.

"Det skulle vara värdefullt att testa den traditionella budgeten mot en "Socialpolitisk nationalbudget" där bruttonationalpro-

duktbegreppet kompletterades med en rad sociala komponenter. Därmed skulle vi få en långt mera tillförlitlig mätare på välfärden."

Socialutredningar i alla nordiska länder

I alla de nordiska länderna pågår eller har nyligen avslutats offentliga utredningar om socialvårdens framtid. Deras arbete presenterades av Axel Gisslén (Socialutredningen, Sverige), H E Seierup (Socialreformkommisjonen, Danmark), Anders Ervik (Socialreformkommittén, Norge) och Arja Jussila (Socialvårdens principkommitté, Finland). För Norges och Finlands del hänvisas till särskilda rutor där de i dessa länder nyligen presenterade betänkandena sammanfattas.

Socialutredningens principbetänkande

Axel Gisslén konstaterade i sin redovisning av socialutredningens snart avslutade arbete med ett principbetänkande att den har arbetat under en period, då socialvården varit föremål för intensiv debatt och stora förändringar i förutsättningarna för arbetet. Socialvården har under samma tid expanderat mycket snabbt såväl volymmässigt som kostnadsmässigt. Totalt har kostnaderna för socialvården under 10-årsperioden 1960—1970 ökat med nära 400 % från 900 till 4 400 miljoner kronor.

Den uppläggning, som socialutredningen har av sitt principbetänkande innebär att man som bakgrund redovisar en analys av de problem, som socialvården ställs inför och en beskrivning av de sociala processerna. "Den analysen utgår (...) från ett antal överordnade värderingar som bör vara vägledande för socialvårdens insatser. Det är således ett angreppssätt, som har stora likheter med det som användes av sam-

arbetskommittén för socialvårdens målfrågor.

Konsekvenserna av dessa värderingar dras därefter ut i principiella mål eller riktlinjer för socialvårdens olika huvudfunktioner. Den indelning i huvudfunktioner, som hittills har diskuterats, är följande: Medverkan i samhällsplaneringen, andra förebyggande insatser, information, kontant hjälp, annan social service, individ- och familjeorienterad stöd och behandling i öppen socialvård samt institutionellt förlagd vård och behandling. Medverkan i samhällsplaneringen och andra förebyggande insatser ges en stark betoning och där kan förutses en kraftig utveckling av socialvården. En annan tyngdpunkt ligger i servicefunktionen. När det gäller det individ- och familjeorienterade stöd- och behandlingsarbetet är uppmärksamheten starkt inriktad på metodfrågorna i arbetet. Det skall jämföras med den nuvarande lagstiftningens detaljerade och formella styrning."

Gisslén berättade att resten av betänkandet skall behandla olika förutsättningar att realisera socialvårdens mål. "En ny lagstiftning med delvis nya mål för socialvården är ett viktigt instrument att förändra socialvårdens innehåll. Sannolikt är det minst lika viktigt att utveckla socialvårdens metodik, att utbildningen anpassas till nya mål och att socialvården engageras i ett brett utvecklingsarbete i samspel med social forskning." Ett annat kapitel handlar om socialvårdens organisation, bl.a. rollfördelningen mellan olika nivåer och institutionsstrukturer. "Det viktigaste är att vi får en institutionsstruktur som rymmer differentierade samt snabbt och lätt tillgängliga resurser i ett smidigt samspel med den öppna vården. Kontinuitet i personkontakterna och sammanhållna behandlingskedjor är

grundläggande principer. En principiell riktlinje är också att olika institutioner skall knytas till den lägsta huvudmannanivå där de kan fungera effektivt."

En annan utgångspunkt för behandlingen av organisationsfrågorna är helhetssynen, vars organisatoriska konsekvenser inte är självklara. "Jag tror inte att socialutredningen är främmande för tanken att det kan krävas en viss specialisering som också måste ta sig organisatoriska uttryck. Inte specialisering efter enkla symtomgrupper men möjligen en specialisering efter slag av service och behandlingsmetodik."

Socialutredningen vill kraftigt minska tvånget

Gisslén berörde också mer ingående den fråga som han bedömde som den ömtåligaste av de som utredningen har att behandla, nämligen frågan om frivillighet och tvång. Utgångspunkten för utredningen är att tvånget bör minimeras. Han angav fem olika sätt för att uppnå det:

1. "En första väg är att anpassa socialvårdens resurser och metoder så att problemen i större utsträckning än för närvarande kan lösas innan de utvecklats därhän, att frågan om tvång överhuvud taget behöver bli aktuell." Häri, ansåg Gisslén, ligger det väsentligaste bidraget till en minimering av tvånget.

2. "En andra väg är att minska arsenalen av tvångsåtgärder. Det råder stor tvekan om sådana medel som varning, förmaning och övervakning är meningsfulla."

3. "En tredje väg är att snävare avgränsa samhällets möjligheter att vidta åtgärder även utan en klients samtycke eller att helt eliminera dessa möjligheter." På de centrala punkterna, som rör liv, hälsa och social funktionsförmåga förefaller det svårt, menade han, att avhända samhället dess

handlingsmöjligheter. Men i den mån tvång skall förekomma måste det alltid motiveras av ett positivt syfte. Det får aldrig bli ett medel i sig.

4. "En fjärde väg att minimera tvånget inom socialvården kan vara att flytta över tvångsåtgärderna på andra organ i samhället. Aktuella organ kan vara sjukvården och kriminalvården." Det bör "rimligen krävas mycket starka motiv för att utvidga sjukdomsbegreppet och överflytta ansvar från socialvården till sjukvården."

5. "En femte väg som kan bidra till att minimera tvånget inom socialvården, är att begränsa tvångsåtgärdernas giltighet i tiden. Utgår man från ett behandlingsbehov och ett positivt behandlingsmål som avgörande förutsättningar för åtgärder utan klients samtycke, då finns det mycket som talar för en begränsning av tiden för sådana ingripanden till något sådant som två till fyra veckor. Inom den tidsrymden torde i de allra flesta fall den akuta krissituationen kunna lösas, en behandlingsplan utarbetas i samarbete med klienten och motivationen för en mera långsiktig behandling byggs upp. Är det därefter fortfarande inte möjligt att klara problemen på frivillig väg finns det särskilt starka skäl för att låta ärendet prövas i helt andra former."

Socialvårdsreform i Danmark: arbetsgivarna betalar sjukpenningen

Den danska socialreformkommissionen avgav sitt första betänkande 1969 berättade H. C. Seierup. Denna innehöll flera viktiga reformförslag, vilka nu i huvudsak är genomförda.

Det första stora ledet var en reform av 'styrelseloven'. På det lokala planet samlas styrning och förvaltning av "de sociale, sundheds- og arbejdsmarkedsmæssige

anliggander hos kommunens sociale udvalg, et udvalg under den folkevalgte kommunalbestyrelse." Ett undantag är gjort för vissa delar av barn- och ungdomsvården. Reformen innebär bl. a. också att en sammanläggning på central nivå till tre enheter: socialstyrelsen, 'Sundhedsstyrelsen' och 'sikringsstyrelsen'.

Det andra ledet i de pågående reformerna är sjukförsäkringslagen och det tredje en reform av sjukpenningen. Den senare skall utgöra 90 % av lönen dock högst 90 av industriarbetarnas genomsnittslön. Arbetsgivaren skall i allmänhet betala sjukpenningen under de fem första veckorna.

"Det fjerde led i reformen er en ankestyrelse, et organ, der utskilles fra den almindelige forvaltning, og hvortil mennesker kan klage, hvis de føler deres ret trådt for nær, eller de ikke mener at have opnået den behandling, de har krav på."

Seierup berättade vidare att det andra betänkandet innehåller "en samlet social service- og bistandslov".

Den helt övervägande delen av de uppgifter, som här är aktuella samlas hos kommunerna. Bland de principer, som finns i förslagen nämnde han bl. a. att "også klientens röst bliver hørt, når der skal vælges blandt de forskellige hjælpemuligheder."

125 utvecklingsprojekt redovisade i åtta block.

Efter dessa mer teoretiska utblickar skedde redovisning av utvecklingsprojekt.

Ca 125 projekt redovisades i åtta olika block. Dessa var:

1. Målformuleringsteknik
2. Samhällsplanering och samhällsarbete
3. Alternativ till tvång
4. Grupparbetsmetodik
5. Integrerade projekt
6. Uppsökande verksamhet
7. Administrativa rutiner
8. Organisationslösningar.

Redogörelse för alla projekten kommer att ingå i det tryckta konferensprotokollet. Här skall redovisas ett fåtal av de synpunkter som några blockledare framförde vid den gemensamma summeringen.

Av de redovisningar, som gjorts i blocket målformuleringsteknik, framgick enligt Leif Holgersson att det är nödvändigt att politikerna tar ställning i de centrala värdefördelningsfrågorna.

Arne Magnusson redovisade från arbetet i det block, som sysslat med bl. a. samhällsplanering, åtta punkter, som är angelägna att påverka ifråga om bostadsmiljön.

1. Gynnsam miljö
2. Klart ansvar för bostadsförsörjningen
3. Råd att hyra goda bostäder
4. "Lagom" utbyggnadstakt
5. Styrd inflyttning
6. Introduktion, gemenskap
7. Klar kommunbyggnadspolitisk ambitionsnivå
8. Stimulerad medborgaraktivitet.

Det tredje blocket sysslade med alternativ till tvånget. Willy Karlsson anförde att frågan om frivillighet och tvång är en resursfråga. Klienten är vidare alltid i underläge. Det gäller för socialvården att spela med öppna kort.

Till blocket grupparbetsmetodik hade förts 15 projekt. Det gemensamma för projekten var att det rörde sig om möte mellan människor. Att ha tillit till varandra. Människan måste själv få bestämma. Om man inte är beredd att ändra den grundläggande strukturen blir det fråga om manipulation. Det gäller att utveckla metodiken i kontakt med de man vill påverka. Lars Bremberg redovisade också den erfarenheten att praktikerna redovisade bara positiva erfarenheter, medan teoretikerna pekade på riskerna.

Enligt Stig Lundström hade vi bristfälliga metoder att mäta informationsbehov, vilket gör att socialvården ofta går ut oselektat brett med sin information.

Knut Sjöström redovisade synpunkter från arbetet i det block, som sysslat med administrativa rutiner. Man hade konstaterat att rationaliseringsverksamheten borde samordnas ex via kommunförbundet. Ett problem vid rationaliseringsarbetet är den splittrade lagstiftningen, liksom den bristfälliga uppbyggnaden av den offentliga statistiken. Här borde förhandlingar upptas med socialstyrelsen och Statistiska centralbyrån menade Kurt Sjöström.

Samma effektivitetskrav som inom näringslivet måste ställas inom socialvården. Det är här dock betydelsefullt att hålla isär den företagsekonomiska effektiviteten från den samhällsekonomiska. Slutligen hade blocket kommit fram till att rationaliseringsarbetet borde ske under inflytande av den berörda personalen.

Samma krav för medinflytande kom igen i Birger Starks redovisning från gruppen, som sysslat med organisationslösningar. Tekniken att hantera medinflytande frågor är dock utvecklad.

Decentraliserad försöksverksamhet

Den avslutande punkten hade givits rubriken Utvecklingsarbetet går vidare och innehöll anföranden av Jan Nasenius (socialdepartementet), Bror Rexed (Socialstyrelsen) och Paul Lindblom (målgruppen för socialvårdens målfrågor).

Jan Nasenius hävdade bl. a. att besluten om anslag för försöksverksamhet nu är alltför centraliserade (departementet beslutar efter beredning av socialstyrelsen). Man bör söka former som ger inflytande åt socialarbetare och kommuner vid fördelningen

av dessa anslag.

Han berörde vidare bristen på välfärdsräkningar och att det behövs ett socialstatistiskt nät, som belyser de sociala förhållandena i samhället. Dessa välfärdsräkningar måste få en klar politisk och facklig förankring och förutsätter en ideologisk teori.

Det praktiska experimentet är viktigt för socialstyrelsen

Bror Rexed uppehöll sig vid socialstyrelsens roll i utvecklingsarbetet, som han beskrev som en utveckling från teori till praktik.

Socialstyrelsen har dragit den slutsatsen av remisserna över Integrerat samhälle, att den inte bör gå vidare med det arbetet utan nu bygga på det material, som framkommit.

Konsten är nu att överföra värderingarna i ett praktiskt inriktat utvecklingsarbete. Det praktiska experimentet är nu viktigare än det teoretiska arbetet. Vi får arbeta med varierande försök, som sedan jämförs och utvecklas. Enligt Rexed har socialstyrelsen ingen möjlighet att själva bestämma inriktningen, utan får i hög grad bygga på initiativ från bl.a. kommunerna.

Låt de arbetslösa arbeta med otillfredsställda sociala behov

Paul Lindblom hävdade att vi inte längre har kvar vår tidigare optimism. Idag har betydande svårigheter blottats. Grundtryggheten verkar inte vara tillräckligt stark, vilket sammanhänger bl.a. med att socialförsäkringssystemet är upphängt på tidigare prestationer och med den snabba hyresutvecklingen.

Utvecklingen inom arbetslivet oroar mest. Den är endast delvis konjunkturbetingad. Samtidigt är arbetsmarknadspolitiken delvis felinriktad. Den bygger på Gösta Rehns tankar om rörelsebefrämjande selektiva åtgärder. Samtidigt växer lokaliseringspolitiken

fram. Där är syftet att behålla arbetskraften. Hur arbetsmarknadspolitiken och lokaliseringspolitiken kombineras vet vi inget om. År efter år har vidare både inrikesdepartementet och arbetsmarknadsstyrelsen hävdat att bristen på arbetskraft är det allvarliga problemet. Det är därför inte konstigt att de nu känner sig hjälplösa.

Vi har stora sociala behov, som inte tillgodoses, därför att pengar saknas. Enligt Paul Lindblom borde det vara en koppling mellan de otillfredsställda sociala behoven och ansträngningarna

att sysselsätta arbetslösa.

Han framhöll vidare att det var svårt att förstå varför regeringen inte ville utreda frågan om sociallön. Vi kan inte få något heltäckande system genom att bygga ut socialförsäkringssystemen var för sig.

Beträffande den obligatoriska förskolan hävdade Lindblom att den var en social och inte en pedagogisk uppgift.

Vidare konstaterade han att vi inte kan avstå från tvångsåtgärder, men att vi bör avstå från dem för socialvårdens del.

Finland. Socialvårdens principkommitté

Principer:

A. Socialpolitiska principer: Avskaffande av fattigdomen, utjämning av inkomstdifferenserna, rätten till boende, minskning av för utkomsten farliga ekonomiska risker, avbalansering av tillgången på tjänster samt hälsa och trivsel.

B. Lagstiftningsprinciper: Okränkbarheten av medborgarens grundrättigheter, rättsskyddets förverkligande, lagarnas koordinering och systemets fasthet samt positiv tolkningsprioritet. (...) Rättsskyddets viktigaste delar är medborgarnas jämlikhet, beslutens förutsägbarhet samt beslutsfattandets kontrollerbarhet från deras sida, som berörs av besluten.

C. Allmänna verksamhetsprinciper: serviceanda, strävan till normalisering, valfriheten, förtroendet, förebyggandet samt främjandet av självverksamhet.

Till socialvården skall räknas endast sociala tjänster medan ekonomiskt stöd ej ingår. Den om-

fattar rådgivning, stödtjänster och anstaltsvård.

Systemet skall förverkligas inom ramen för en enda kommunal servicelag och tjänsterna skall ställas smidigt till allas förfogande.

Tvångsåtgärder bör betraktas som undantag och socialvårdens karaktär av individuell hjälpverksamhet understryks. Kommittén föreslår att frihetsberövande indelas i tillfälligt och förlångt frihetsberövande. Ett tillfälligt frihetsberövande kan räkna endast 10 dagar, men kan genom kollegialt beslut förlängas till fyra veckor. Maximitiden för förlångt frihetsberövande skall vara sex månader. Med stöd av tungt vägande skäl kan det ytterligare förlängas med sex månader. Beslut om förlångt frihetsberövande kan fattas endast av ett opartiskt organ med tillräcklig sakkunskap. Övervakning som åtgärd inom socialvården upphävs.

Norge, Socialreformkommissionen:

Om de sociale tjenester og det sociale hjelpeapparat på kommune- og fylkeplanet

Huvudpunkterna i betänkandet är följande:

1. Sammanslagning av de sociala nämnderna i kommunerna till en gemensam social styrelse.

2. En ny ansvarsfördelning mellan de folkvalda organen och fackadministrationen i klientarbetet.

Socialstyrelsens främsta uppgift är att vara ett planläggande och styrande organ och skall därför ha mycket god kontakt med andra samhällsfunktioner, ex stadsplanering och arbetsmarknadspolitik. Kommittén har också föreslagit att det lagfästes att en medlem av socialstyrelsen också ska vara medlem av byggnadsrådet och att större byggnadsplaner skall föreläggas socialstyrelsen innan de fastställs.

Även om socialstyrelsen inte skall vara ett klientbehandlande organ, skall det ändå kunna orienteras om klientproblem i den ut-

sträckning det kan ha betydelse för dess övriga uppgifter.

3. Tvångsåtgärder överföres till domstol.

Tvångsåtgärder måste kunna utnyttjas när andra åtgärder misslyckats. När klienten har nödvändig insikt i sin egen situation bör han få inflytande över om behandlingen skall fortsätta.

Kommittén har begränsat sitt ställningstagande till tvångsåtgärder enligt 'barnevern og edrusskapsvern', och anger att den därmed inte tagit ställning till övriga tvångsåtgärder i 'helse-og sociallovgivningen'.

4. Upprättandet av socialcentra i kommunerna.

I varje kommun skall finnas ett socialcentra bestående av minst

"helseseksjon
socialseksjon
trygdeseksjon"

Det skall vara underställt socialstyrelsen. Klientarbetet skall

samordnas av ett "socialutvalg". Det skall ha ett gemensamt administrativt sekretariat.

Till socialcentralerna skall kunna lokaliseras även andra offentliga tjänster, som har anknytning till hälso- och socialvårdsarbete.

5. Upprättandet av "Socialutvalg".

Dessa ska ha minst 5 fasta representanter

- a. "Lederen for helseseksjonen
- b. Lederen for sosialseksjonen
- c. Lederen for trygdeseksjonen
- d. Representant for pedagogisk — psykologisk rådgivningstjeneste
- e. Representant for arbeidsformidlingen".

Socialutvalget skall utöva beslutanderätten i ärenden där denna är förlagd till kommunalnivå.

6. Den sociala administrationen på 'fylkeplanet' (landstingsnivå).

7. Socialforskning och försöksverksamhet.

FSS har yttrat sig över familjepolitiska kommitténs betänkande "familjestöd"

I yttrandet anförs bl a:

Föreningen finner kommitténs principiella syn på de familjepolitiska frågorna välöverlagda och vill med tillfredsställelse ansluta sig till dem.

I det följande kommer föreningen att lägga synpunkter på vissa av de konkreta reformförslagen.

Föräldraförsäkring

Nuvarande moderskapspenning och tilläggspenning föreslås ersatt

med föräldrapenning att utgå med minst 20 kr per dag under åtta månader. Förslaget innebär en betydande ekonomisk förbättring för stora grupper barnfamiljer i förhållande till nuläget. Föreningen biträder i den delen förslaget om införande av föräldrapenning.

Kommittén har emellertid, vad avser ersättningstiden, gjort betydande ansträngningar för att finna argument för sitt förslag om att denna skall omfatta åtta månader. Kvinnans ställning på arbetsmarknaden skulle försvåras, daghemsutbyggnaden begränsas etc.

Föreningen anser inte, som två

av reservanterna, att särskilt vårdbidrag skall utgå till föräldrar med barn under tre år, men väl att ersättningstiden bör kunna utsträckas till tolv månader. Då anpassar man ersättningsreglerna till rådande faktiska förhållanden och då tar man också konsekvenserna av att ett barns andra levnadshalvår är viktigt ur trygghetssynpunkt. Behovet av att få nära vuxenkontakter.

Arbetsmarknadssynpunkterna kan i det här speciella avseendet inte anses väga alltför tungt.

Föreningen har också den uppfattningen att blivande mödrar (barnfamiljer) bör ges möj-

lighet till ett begränsat förskotts-
uttag av föräldrapenning. Detta
för att undvika fördyrande avbe-
telningsköp.

Föräldrapenning för barn som
adopterats efter åtta månaders
ålder föreslås utgå endast under
tio dagar. Flertalet adoptioner
sker efter det barnet uppnått den
åldern. Anpassningsprocessen i
samband med adoption är ofta
svår. Den kräver regelmässigt att
någon av adoptivföräldrarna
under en längre tid måste vara i
hemmet. Inkomstbortfallet blir
därför inte ringa.

Föreningen menar att adoptiv-
föräldrarna blivit tämligen snävt
behandlade av kommittén och
förordar därför att frågan om
ersättningstidens längd blir före-
mål för en omprövning präglad
av större generositet.

Barnstöd

Kommittén förordar en förstärk-
ning av det inkomstprövade bo-
stadsstödet. De statliga tilläggen
(inkomstprövat barn tillägg) före-
slås höjda från 75 till 100 kr per
månad och barn. Åldersgränsen
höjs till 18 år. Inkomstprö-
ningen föreslås grundad på den
sammanräknade inkomsten, in-
komstgränsen lyftes, förvärvs-
avdragen kompenseras med fri-
belopp och en enhetlig reduktions-
faktor införes.

Syftet med regeländringarna är
klart. Låginkomsttagare får sär-
skilt kraftigt stöd, marginalettef-
terna dämpas, administrationen
förenklas och det nya inkomstbe-
greppet reducerar de orättvisor
som nuvarande system är behäft-
at med.

Föreningen menar att syftet
bakom regelutformningen är till-
talande och självfallet har otve-
tydiga förtjänster men att avsnit-
tet i en väsentlig del — frågan om
bostadstilläggets destination — är
principiellt betänkligt.

Kommittén anser att det stat-
liga tillägget främst är avsett att

utgöra ett inkomstprövat allmänt
konsumtionsstöd och därför till-
sammans med det kommunala
tillägget skall gå till den bidrags-
berättigade. Man säger sig vidare
inte vilja förorda ett system med
inslag av förmynderi och intrång
i den enskildes integritet och av-
visar därför att stödet går till
hyresvärden.

Föreningen har i den här frå-
gan en mot kommittén avvikande
uppfattning. Bostadsstödet skall,
enligt föreningen, inte ses som ett
allmänt konsumtionsstöd utan
som ett stöd avsett att stimulera
viss konsumtion — i det här fallet
bostaden. Samhället bör således i
det här avseendet liksom i andra
fall (skolan, sjukvården exempel-
vis) kunna ta sig friheten att be-
döma viss konsumtion som vikti-
gare än annan konsumtion. Det
är helt enkelt ett exempel på att
man från samhällets sida inte vill
acceptera att skillnader i inkom-
ster leder till motsvarande skillna-
der i konsumtionen. Sådana ef-
fekter går självfallet inte att helt
eliminera men ambitionerna bör
vara uttalade. Underlåter sam-
hället en styrning av vissa för
människor centrala konsumtions-
behov överlåter man styrningen
åt de sk marknadsmekanismerna
och de har ju avgjort sina bety-
dande nackdelar. Kommittén
tycks dessutom vilja dölja det
förhållandet att många familjer
bor i dåligt utrustade lägenheter
och att åtskilliga barnfamiljer är
trångbodda. Samtidigt står ett
stort antal nyproducerade lägen-
heter tomma. Huruvida omlägg-
ningen av det individuella bo-
stadsstödet påverkat den utveck-
lingen är oklart men mycket talar
för att den bidragit till situatio-
nen.

Föreningen förordar mot
bakgrund av ovanstående ett spe-
cialdestinerat bostadsstöd utfor-
mat så att enbart nettohyran re-
dovisas för hushållen.

Avgifter för barn tillsyn

Kommittén föreslår enhetliga
barn tillsynsavgifter oberoende av
inkomst. 7 kr/dag för en ensam-
stående och 14 kr/dag för makar.
För familjer med mer än ett barn
på daghem föreslås införande av
särskilda reduktionsregler.

Enhetliga avgifter skulle, enligt
kommittén, reducera marginalettef-
fektorna i mellaninkomstlägena,
förenkla administrationen, bli lätt
överblickbart för familjerna och
på sikt dämpa riskerna för ensi-
dig social rekrytering till dag-
hemmen.

Systemet leder emellertid till
ett inkomstbortfall för kommu-
nerna, och för vissa låginkomst-
tagargrupper till avgiftshöjningar.

Kommunernas inkomstbortfall
föreslås täckt genom ökade stats-
bidrag. De löntagargrupper som
kan räkna med avgiftshöjningar
kompenseras främst genom de
förbättrade bostadstilläggen. Kom-
munerna har också möjlig-
het fastställa lägre taxa och/eller
medge hel eller partiell avgiftsbe-
frielse.

Föreningen biträder principiellt
den uppfattningen att inkomst-
omfördelning i första hand bör
ske över den progressiva in-
komstbeskattningen och inte via
differentierade avgifter. I det här
fallet framstår det som särskilt
viktigt i perspektivet av införande
av en allmän förskola.

Föreningen biträder således
huvudförslaget om enhetliga av-
gifter och vill i konsekvens här-
med peka på den ur principiell
synpunkt ytterligt diskutabla
lagen om differentierade avgifter
på ålderdomshem.

Till avsnittet om enhetliga av-
gifter vill föreningen understryka
nödvändigheten av att statsbidra-
gen för täckande av kommuner-
nas inkomstbortfall permanentas
samt att den hyser betänkligheter
över de avgiftshöjningar som
torde bli aktuella för vissa lågin-
komsttagargrupper. Om det sist-

nämnda skall kunna motverkas måste hela reformförslaget antagas. I annat fall kan reformens syfte, om stöd åt de barnfamiljer som har det ekonomiskt svårast, motverkas.

Bidragförskott

Kommittén har haft att pröva möjligheterna att samordna bestämmelserna om införsel i införsellagen och lagen om bidragsförskott. Den har också tagit upp andra ändringar i nuvarande bestämmelser om bidragsförskott. Till dem hör bestämmelsen om moderns medverkan vid fastställande av faderskap. Kommittén anser det olämpligt att använda indraget bidragsförskott som påtryckning mot modern för sådan fastställelse. Man förordar därför att 2 § e) lagen om bidragsförskott utgår.

Föreningen biträder detta förslag.

Beträffande eftergift vid återbetalning av utgivna bidragsförskott föreslår kommittén att det i lagstiftningen kommer till direkt uttryck i vilka situationer eftergift skall beviljas. Det gäller exempelvis sjukdom, omhändertagande för vård, stor försörjningsbörda, pågående socialt rehabiliterings- och behandlingsarbete. Kommittén menar att en sådan utvidgad återkravseftergift måste kompletteras med motsvarande åtgärder avseende existensminimum vid införsel och utmätning. Detta avsnitt i betänkandet framstår för föreningen som synnerligen viktigt.

Det är, vilket också kommittén konstaterat, en orimlig andel frångådda underhållspliktiga män som uppstår socialhjälp. Utöver dessa ekonomiska problem tillkommer i mycket stor utsträckning andra komplikationer som leder till sociala störningar av skilda slag.

Föreningen vill således mycket

bestämt understryka behovet av generösare regler då det gäller eftergift av återkrav, och att den personal på försäkringskassorna, som enligt förslaget skall handlägga dessa frågor, får en grundlig utbildning vad avser framför allt den bakomliggande sociala problematiken.

Kommittén har också gjort en översyn av fördelningsreglerna i lagen om bidragsförskott och lagen om införsel. Den bristande överensstämmelsen i fördelningsreglerna leder till avsevärda administrativa problem. En betydande del av problemen elimineras genom kommitténs förslag om att staten helt skall svara för kostnaderna för utgivna bidragsförskott.

Kommittén har, bland annat mot bakgrund av den höga bidragsförskottsnivån, föreslagit att de särskilda fördelningsreglerna i lagen om bidragsförskott upphävs. Därmed kommer införsellagens fördelningsregler i sin helhet att gälla även i fråga om bidragsförskott.

Bestämmelserna föreslås träda i kraft redan innan administrationen i sin helhet föreslås övergå till försäkringskassorna.

Föreningen har intet att erinra mot den föreslagna uppläggningsmen förutsätter att samordningsfrågorna mellan barnavårdsnämnd och försäkringskassa blir föremål för mer ingående diskussion och analys innan övergången sker. Även kommunikationsvägarna måste bli sådana att smidiga samarbetsformer kan etableras.

Övriga frågor

Kommittén anser inte att reglerna för bostättningslån bör utvidgas så att de också omfattar ensamstående. Inte heller anser man det möjligt att genom ett generellt bostadsstöd nå samtliga ensamstående i behov av sådant stöd. För vissa grupper — exem-

pelvis socialt handikappade — anser man särskilt utformade stödssystem behövs. Kommittén vill hänskjuta frågan till lösning i annat sammanhang.

Föreningen anser att kommitténs ställningstaganden i dessa frågor är direkt anmärkningsvärda, eftersom man därmed ställer de grupper i samhället som har det ekonomiskt och socialt allra svårast utanför reformförslaget.

Det sociala rehabiliteringsarbetet kommer i betydande grad att försvåras genom kommitténs ställningstagande. Ty tillsammans med förvärvsarbete är en god bostad basen för allt meningsfullt socialt arbete. Det framstår för föreningen som genant att kommittén inte funnit det möjligt att föreslå en utvidgning av bostadslånebestämmelserna, som ju till sin karaktär är en social kreditgivning, och inte heller entydigt förordat ett förslag till lösning av bostadsstödet åt de ensamstående.

Föreningen förordar således i denna del en omprövning av kommitténs förslag.

Föreningen har däremot inga erinringar mot kommitténs förslag att successivt överföra administrationen av barnbidrag, bidragsförskott och underhållsbidrag till riks försäkringsverket och dess kassor. Förutsättningen är emellertid, som nämnts, bland annat att samordningsfrågor och kommunikationssystem får en för de olika intressenterna tillfredsställande lösning."

Årsmötet

Styrelsen

Till ordförande omvaldes Bengt Hedlén. Till nya ledamöter i styrelsen valdes Sten Axelsson, Edgart Grümert och Birgit Svärd-Olsson. På övriga poster skedde omval.

Samarbetskommittén för socialvårdens målfrågor.

Det rapporterades att samarbetskommittén nu arbetar med tre grupper, vilka behandlar kriminalvården, tvångsklientdemokrati resp ekonomisk tillväxt.

Övriga frågor.

Bland övriga frågor, som berördes, var bl a frågan om ett vidgat samarbete med andra socialarbetarorganisationer till att börja med på regional nivå men med sikte på överväganden om en ändrad organisationsfunktion. Frågan hänsköts till styrelsen.

Under punkten övriga frågor betonade flera röster det betydelsefulla i att barnstugorna sågs som en social angelägenhet i det yttrande föreningen skall avge.

Intresseväckande men ojämnt om vårdkunskap

PAUL ÅKERSTRÖM

Vårdkunskap

Psykologiska aspekter i vårdarbetet för gymnasieskolan åk 1, period 3

C.W.K. Gleerup

48 s. ca-pris 6:45 inkl moms.

I den nya gymnasieskolans första årskurs (2 terminer) på vårdlinjen utbildas elever dels inom hälso- och sjukvård samt åldringsvård och dels inom barn- och ungdomsvård. Under de första 13 veckorna erhåller eleverna en gemensam teoretisk utbildning. De båda grenarna skiljs sedan åt och erhåller mer specialinriktad undervisning. Ovanstående bok är avsedd för elever som valt hälso- och sjukvård samt åldringsvård under den sista teoretiska perioden omfattande 6 veckor.

Mellan den första och sista teoriperioden får eleverna praktisk erfarenhet (21 veckor) förlagd omväxlande inom långtids-sjukvård, ren åldringsvård och akutsjukvård.

Läromedlet Psykologiska aspekter i vårdarbetet är skriven av Paul Åkerström och boken är avsedd att även användas på konsumtionslinjen i årskurs 2. Den är vidare tänkt att utgöra ett underlag för diskussioner efter elevernas praktiska erfarenhet. Målsättningen med läromedlet är, att eleven skall kunna: (jag citerar läroplanen).

1. Redogöra för informationens betydelse.
2. Beskriva speciella problem, som uppstår i samband med sjukdom och institutionsvistelse och belysa relationer mellan patient — pensionär — personal — anhöriga.
2. Beskriva faktorer av betydelse för samspelet inom arbetslaget och för skapande av terapeutisk miljö.

Författaren betonar i bokens förord bl a, att man av praktiska skäl gjort en sammanskrivning av vårdtagargrupperna patient — pensionär och understryker, att det är viktigt, att eleven lär sig att skilja mellan dessa två kategorier, eftersom den förstnämnda lider av en sjukdom under det att en pensionär i regel är frisk. Det är emellertid beklagligt att

författaren själv givit alltför litet utrymme för en differentiering av vårdaspekterna på dessa två grupper där kraven på omhändertagande är helt olikartade.

För att underlätta instuderingen av boken har författaren utarbetat ett studiehäfte.

Fackgranskarna, som är psykologer, presenteras slutligen i förordet. Man hade även gärna läst en presentation av författaren själv.

Innan författaren övergår till direkta kunskapsfakta i sin bok vänder han sig först till eleven med en kort information om läromedlet och studiehäftet. Informationen åtföljs av studietekniska anvisningar.

I kapitlet som handlar om *Information till patienten—pensionären* redogör författaren för olika typer av information och betonar vikten av såväl den verbala som skriftliga framställningen. Författaren beskriver flera exempel på felaktiga attityder i dessa sammanhang och ger förslag på hur eleven kunde ha handlat för att öka patientens trivsel och känsla av trygghet.

Diskussionsämnen följer, vilket ger eleven goda möjligheter att utbyta och vidareutveckla sina erfarenheter från praktikperioden.

Relationer mellan patient — pensionär — personal — anhöriga
Författaren redogör i detta kapitel för en del vanligt förekommande anpassningsproblem, som kan uppkomma hos äldre vid förflyttning till en ny miljö. Han framhåller, att symtom som depression, ångslan, nervositet och passivitet är vanliga såväl vid intagning på sjukavdelning som på ålderdomshem och pensionärshem och att anpassningen till stor del ankommer på den attityd som personalen har. Stor vikt läggs vid personalens terapeutiska kontakt med patienten —